

Dysleksje – Metoda 18 struktur wyrazowych

Metoda 18 struktur wyrazowych przedstawia pracę korekcyjno-kompensacyjną stosowaną i sprawdzoną przez autorki w ciągu ostatnich siedmiu lat. Jest to metoda przeznaczona do jednoczesnego ćwiczenia czytania i pisania na tym samym materiale leksykalnym, w oparciu o uaktywnianie - w równej mierze - analizatorów: wzrokowego, słuchowego i kinestetyczno - ruchowego. Doceniając rolę integracji funkcji percepcyjno-motorycznych ważne jest, aby kolejne ćwiczenia oddziaływały nie tylko na najbardziej zaburzone funkcje dziecka, ale również na pozostałe oraz aby uwzględniały ich sprawne współdziałanie. Metodę 18 struktur wyrazowych można więc stosować niezależnie od tego, które funkcje są najbardziej zaburzone. Ponieważ opisywana metoda ma doprowadzić do opanowania techniki czytania i podstaw pisania, ma ona głównie zastosowanie na etapie przechodzenia w pracy z dzieckiem do ćwiczeń na materiale literowym, po wstępnych ćwiczeniach słuchowo - wzrokowo - ruchowych, ale przed podjęciem prób eliminowania specyficznych błędów dysortograficznych (takich jak: błędny zapis tzw. zmiękczeń, mylenie „i - j”, nieprawidłowa pisownia liter odpowiadających głoskom tracącym swą dźwięczność, błędne zapisywanie „u - ó”, „rz - ź”, „ch - h”, itp.). Z powodzeniem można ją stosować w pracy z dziećmi, gdy:

- znają one wszystkie litery lub większość z nich;
- mylą niektóre litery np. graficznie podobne lub odpowiadające głoskom brzmieniowo podobnym;
- w ogóle nie czytają i nie piszą;
- czytają i piszą na niezadawalającym poziomie;
- dysleksja współwystępuje z dysortografią i dysgrafią; - występuje sama dysleksja (lub z dysgrafią);
- występuje sama dysortografia (lub z dysgrafią).

W omawianej metodzie przestrzegane jest stopniowe i rozłożone w czasie poznawanie wyrazów o konkretnej, jednakowej na danym etapie pracy,

budowie literowo-sylabowej. Poznawanie to oparte jest o bogaty i różnorodnie zaprezentowany materiał słowny. Wykorzystywanych jest 18 różnych typów wyrazów, które różnią się między sobą budową tzn.:

- liczbą sylab,
- kolejnością ich występowania,
- stopniem złożoności sylab (liczbą liter w każdej sylabie oraz umiejscowieniem tych liter względem siebie).

Metoda 18 struktur wyrazowych jest metodą sylabową, uwzględniającą taki podział wyrazów na sylaby, który akcentuje rozdzielanie spółgłosek sąsiadujących ze sobą u zbiegu sylab. Do zaznaczania poszczególnych elementów wyrazów stosowane są trzy kolory: zielonym - oznacza się sylaby, czarnym - spółgłoski, czerwonym - samogłoski. W ściśle ustalonej kolejności wprowadza się 18 typów wyrazów - od najłatwiejszych do najtrudniejszych. Każdej nowopoznanej strukturze wyrazowej została poświęcona oddzielna część opracowania;

- I. część: najprostsze wyrazy 2-sylabowe np. "Ko-za";
- II. część: wyrazy wielosylabowe złożone z prostych zgłosek poznanych w części I np. "Ka-ru-ze-la";
- III. część: proste wyrazy 1-sylabowe np. "Kot";
- IV. część: wyrazy 2-sylabowe złożone z 2 różnych typów poznanych sylab np. "Ko-ral";
- V. część: wyrazy 2-sylabowe powstałe przy zamianie kolejności sylab w stosunku do części IV np. "Bit-wa";
- VI. część: wyrazy złożone z 2 prostych sylab zamkniętych np. „Bał-wan”;
- VII. część: wyrazy wielosylabowe złożone z poznanych 2 typów prostych sylab np. "Pap-rot-ka", "Sa-la-ter-ki";
- VIII. część: wyrazy 1-sylabowe ze zbiegiem spółgłosek w wygłosie np. „Park”;
- IX. część: wyrazy 1-sylabowe ze zbiegiem spółgłosek w nagłosie np. "Kra";
- X. część: wyrazy 2-sylabowe powstałe przez połączenie sylaby z części IX z najprostszą sylabą z części I np. "Kra-ta";

- XI. część: wyrazy 2-sylabowe powstałe przez połączenie sylaby z części IX z prostą sylabą z części III np. "Kra-wat";
- XII. część: wyrazy 1-sylabowe - dłuższe ze zbiegiem spółgłosek w nagłosie np. "Kran";
- XIII. część: wyrazy 2-sylabowe powstałe przez połączenie sylaby z części XII z najprostszą sylabą z części I np. "Słom-ka";
- XIV. część: wyrazy 2-sylabowe powstałe przez połączenie sylaby z części XII z prostą sylabą z części III np. "Plas-tyk";
- XV. część: wyrazy 1-sylabowe ze zbiegiem trzech spółgłosek w nagłosie np. "Sklep";
- XVI. część: wyrazy 1-sylabowe ze zbiegiem spółgłosek w nagłosie i wygłosie jednocześnie np. "Kleks";
- XVII. część: wyrazy o różnej strukturze literowo-sylabowej zawierające w jednej sylabie, obok samogłoski literę "i" np. "Ko-biał-ka";
- XVIII. część: wyrazy o różnej liczbie sylab i niejednolitej, zróżnicowanej strukturze np. "Trans-port", "Chlo-ro-form".

Ostatnia część służy sprawdzeniu umiejętności czytania i pisania w oparciu o określony sposób dzielenia na sylaby wyrazów o bardzo złożonej budowie. Dobór materiału zawartego w omawianej metodzie jest ściśle podporządkowany zasadzie stopniowania trudności. Dotyczy to zarówno układu wszystkich 18-tu części pracy, jak i kolejności ćwiczeń w każdej z nich. Kolejne części metody zawierają podobne zestawy ćwiczeń. Ułożone są w ustalonej kolejności i są szczegółowo opracowane dla danego typu wyrazów. Są to:

- graficzny schemat struktury sylabowo – literowej omawianych słów;
- tzw. „suwaki” (zestawy wyrazów o jednolitym typie budowy, posiadające pewną część wspólną);
- tzw. „wprawki” (zestawy wyrazów jednolitych pod względem budowy, ułożone z zachowaniem rytmu i rymu);
- wyrazy graficzne lub brzmieniowo podobne do różnicowania słuchowego i wzrokowego;

- nowe słowa tworzone z wybranych liter, głosek lub sylab wyrazów przedstawionych na obrazkach;
- łańcuchy literowo-, lub sylabowo-wyrazowe;
- ćwiczenia: "Co się kryje w tym wyrazie?" (w wersji słuchowej i wzrokowej); - rozsypanki wyrazowo-zdaniowe;
- zagadki;
- ćwiczenia czytania zdań złożonych z wyrazów o omówionej strukturze, przedstawione na drukowanym materiale literowym;
- pisanie takich zdań z pamięci;
- pisanie tego typu zdań ze słuchu - w wersji sylabowej i całościowo.

Dobór ćwiczeń i ich układ gwarantuje różnorodność podejścia do bogato prezentowanego materiału słownego i wymaga od dziecka dokonywania wielu operacji niezbędnych w procesie nabywania sprawności w czytaniu i pisaniu. Pozwala to na skuteczne kształcenie i doskonalenie umiejętności czytania i pisania wyrazów o określonej budowie. Praktyczne stosowanie w reedukacji 18 struktur wyrazowych ma, jak sądzimy, szereg zalet. Oto niektóre z nich:

- możliwość stosowania metody przy występowaniu różnych postaci zaburzeń funkcji percepcyjno-motorycznych;
- możliwość rozpoczęcia pracy od dowolnej części metody - w zależności od potrzeb, trudności i poziomu dziecka (zawsze jednak o jeden stopień wcześniej, niż dziecko tego wymaga, aby zapewnić mu poczucie sukcesu);
- przedstawienie gotowego, bardzo bogatego materiału słownego dla każdej z 18 struktur wyrazowych;
- konsekwentne uporządkowanie ćwiczeń według jasno ustalonych i logicznych kryteriów;
- zaplanowanie całego toku zajęć terapeutycznych
- możliwość intensywnego, samodzielnego utrwalania i kontynuowania ćwiczeń przez dziecko np. w domu lub po zmianie osoby prowadzącej zajęcia;

- możliwość wzbogacenia zaproponowanych ćwiczeń własnymi pomysłami przez wkomponowanie ich w odpowiednie miejsca każdej z 18 części opracowania;
- sprawdzona w praktyce efektywność metody;
- minimalne nakłady finansowe.

Przy posługiwaniu się metodą 18 struktur wyrazowych - jak w ogóle w pracy terapeutycznej - konieczna jest systematyczność, konsekwencja i odpowiedzialność. Należy pamiętać, że w czasie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych usprawniamy zaburzone dotychczas procesy, co zawsze wymaga wiele czasu i cierpliwości.